

Mezilidské vztahy od samého počátku pospolitého života vykazují potenciální nebo existující konflikty. Tyto interpersonální interakce jsou samotnými subjekty (lidmi) porušovány a ohrožovány. Proto je potřeba vytvořit určitá pravidla chování, která mají za cíl především ochránit tyto vztahy a sjednat nápravu vztahů narušených. Právo pak reguluje chování a jednání lidí, tedy jejich vzájemné společenské vztahy. Právo zde vystupuje se svou právní normou jako vzorové pravidlo chování. Snaží se sjednotit skupinově i individuálně rozdílné přístupy k určitým společenským vztahům tím, že umožňuje, zakazuje nebo přikazuje nějaké chování ve společenských vztazích.

Právo jako stabilizující moment společenských vztahů by si mělo zachovávat určitou autonomii na dílčích proměnách politiky. Zásadní politické změny mohou způsobit i zásadní proměny v právu, právním chápání a právním povědomí. Ne jinak tomu bylo i v našich zeměpisných šířkách v souvislosti s pádem komunismu v listopadu roku 1989. Na světlo se začala opětovně prodírat teorie pluralitní demokracie, jako otevřené společnosti všem mnohostem, které sledují rozličné zájmy. Je to tedy společnost, která neustále hledá svou nejlepší cestu, svůj nejvíce odpovídající tvar. Různé společenské skupiny mají v pluralitním systému možnost své politicky významné cíle a zájmy konfrontovat se zájmy a cíli jiných skupin.

Tento politický, sociální a ruku v ruce i související přerod ekonomický, kulturní...vedl ke změně samotného vnímání občanů a osob žijících na území našeho státu ve vztahu k němu i mezi sebou navzájem. Znovu se dostávali v právu ke slovu hodnoty jako právní svoboda, rovnoprávnost, ústavnost, legalita, právní jistota či spravedlnost...Je jen logické, že takovéto uvolněné prostředí dává šanci vyniknout individualitám lidí jejich nejrůznějším myšlenkám, postojům, názorům či nápadům, které s ohledem na právní stát a jím zaručená práva všech osob (Listina základních práv a svobod, Ústava ČR) mohou taktéž realizovat. To vše samozřejmě za skutečnosti, že jejich jednání nepřesahuje zákony stanovené mantinely a nezasahují tak do oprávněných práv a svobod jiných. Právo je formou společenského vědomí a je historicky podmíněno. Normativních systémů ve společnosti je však celá řada. Vedle systému právních norem zde existují normy morální, náboženské, etické i jiné. Právo je charakterizováno jako minimum morálky, protože všechny morální normy nejsou vyjádřeny ve formě normy právní. Po porušení morální normy nastupuje jako postih pouze společenské odsouzení, ostuda, a špatné mínění veřejnosti. Právní normy jsou však nadány předpoklady pro to, aby každá porušená či nesplněná právní povinnost (právo) byla vynucována a sankcionována státním aparátem.

Touto v podstatě privilegovanou zákonem ošetřenou ochranou se honosí i právo na ochranu osobnosti zakotvené prioritně v občanském zákoníku, které se stalo vlastním polem působnosti mé diplomové práce se vztahem k peněžitému zadostiučinění. Na počátku svého uvažování jsem se zamyslela nad otázkou: Co nebo spíše koho z pohledu této práce považovat za osobnost. Pomůžeme-li si psychologickými termíny, pak jako osobnost je nahlížena organická jednota tělesného a psychického, vrozeného a získaného, která je typická pro daného jedince a projevuje se v jeho chování a jednání. Není to tedy pouhý individualizující prvek jedinečného subjektu, ale také jeho vlastní živé, uvažující, cítící a ve světě se vlastní vůlí projevující stvoření. Z tohoto důvodu jsem ze své práce vyloučila možnost podrobnějšího zkoumání sice podobných aspektů (ale dle mého názoru neodpovídajících danému zadání – ochrany osobnosti) týkajících se otázek neoprávněného použití názvu či zásahu do dobré pověsti právnické osoby a její možnosti domáhat se u soudu, aby se neoprávněný uživatel zdržel jeho užívání a odstranil závadný stav. V tomto případě je též možné se domáhat přiměřeného zadostiučinění, které pak může být požadováno i v penězích (§ 19 písm. b OZ).

Právnická osoba je z pohledu práva nahlížena jako uměle vytvořená fikce. Právnická osoba získává svou plnou způsobilost k právním úkonům okamžikem svého vzniku. Tato pak může být omezena pouze zákonem, na druhé straně je však logicky omezena právě její umělou povahou. Právnické osoby mohou sice podle dikce zákona také osobně jednat, ale v podstatě zase jen přeneseně pomocí lidí. Tento subjekt práva tedy bez svého lidského prvku, ať již je jakkoli silný není nadána svou vlastní ovladatelnou vůlí a proto u ní nemůžeme hovořit stricto sensu o „ochraně osobnosti“.

Občanské právo tvoří zejména ve středoevropské oblasti určující a základní prostor i práva soukromého. Všeobecné osobnostní právo pak náleží (i z pohledu popsaných výše) neoddělitelně každé fyzické osobě, která je neopakovatelnou individualitou a suverénem se svými charakteristickými vlastnostmi, schopnostmi, vlastním neopakovatelným temperamentem, povahovými rysy a nezpochybnitelnou vůlí řídit své činy. V tomto směru lze jistě spatřovat znak všeobecnosti osobnostních práv. Těmto právům obsaženým v demonstrativní podobě v § 11 – 16 hlavy druhé OZ, pak náleží odpovídající právní ochrana jejíž možnou alternativou je právě peněžité zadostiučinění, které se stalo hlavním tématem této práce. Doplňující oblastí sféry osobnostních práv je třeba spatřovat především v těch právech, které nenáleží automaticky každé osobě, ale vznikají až v okamžiku projevu či plodu určité tvůrčí duševní schopnosti fyzické osoby. Tato zvláštní osobnostní práva jsou tedy zakotvena v oblastech práva autorského, práva k vynálezům, průmyslovému vzoru či právo k výkonu výkonných umělců.

Z těchto dvou základních pilířů soukromého práva , věnuje tato práce s ohledem na svůj cíl pozornost jen pilíři osobnostněprávnímu, neboli zaměřuje se na konkretizaci a rozvedení problematiky vzájemných podmiňujících podnětů, aspektů, situací a vztahů uskutečňujících se v rámci ochrany osobnosti fyzické osoby v souvislosti s uplatňováním peněžitého zadostiučinění, jako jedné z možných sankcí.